ЛІТЕРАТУРНЕ ДЖЕРЕЛОЗНАВСТВО ТА ТЕКСТОЛОГІЯ

Гнатів М.А.
студентка,
Науковий керівник: **Бехта І.А.**
доктор філологічних наук, професор,
Національний університет «Львівська політехніка»

ДИСКУРСНА ЗОНА ПЕРСОНАЖА У НАРАТИВНОМУ ПРОСТОРІ «THE YELLOW BIRDS» КЕВІНА ПАУЕРСА

Метою даної статті є дослідження дискурсної зони персонажа у фактурі художнього тексту «The Yellow Birds» Кевіна Пауерса.

Сучасному мовознавстві притаманна множинність підходів та інтерпретацій у визначенні дефініції терміну *художній текст* або ж *дискурс*. Водночас, різні автори мають різне розуміння таких понять як *дискурс*, *текст* та *комунікація,* що у свою чергу також призводить розбіжностей у дослідницький позиціях. Ми зупинимось на визначенні художнього дискурсу як комунікативного акту, чиєю основною характеристикою є намагання письменника за допомогою свого твору вплинути на внутрішній духовний простір читача, на систе му його цінностей, вірувань, переконань і прагнень задля того, щоб змінити їх [1]. Художній текст має власну інформативну наповненість, він висвітлює окремий фрагмент мовної картини світу з різним ступенем об'єктивності.

Усередині художнього тексту відбувається відбувається комунікативний акт між творчим суб'єктом (автором) та тим, для кого цей текст створювався – читачем. Посередником і об'єктом когнітивної діяльності автора-письменника та читача у тексті є *автор-наратор* і *персонаж*. За концепцією Бехти І. А., ці суб'єктні центри (наратор та персонаж) формують дискурсні зони текстового комунікування – дискурсну зону наратора та дискурсну зону персонажа [4]. До останньої відносяться ті сегменти тексту, що містять різноманітні висловлювання персонажів, що репродукуються в тексті способами та модифікованими формами зовнішнього (*екзофазного*) та внутрішнього (*ендофазного*) мовлення. Важливо розуміти, що зона дискурсу персонажа

виокремлюється та тлі оповіді наратора і через це підпорядковується йому. Таким чином, між обома комунікативними площинами встановлюється одностороння залежність, згідно з якої робимо висновок: персонажний модус передбачає існування зони дискурсу наратора, а не навпаки. Дискурс персонажа прогнозує іншу мовленнєву ситуацію: адресант не сам висловлюється про дійсність, а передає зміст висловлення не адресанта, а іншої особи.

Способи передачі персонажного мовлення – це історично складений метод упровадження персонажного дискурсу у висловлення. З одного боку, він відображає його інформативну точність та смислове наповнення, а з іншого – морфолого-синтаксичну структуру, цільову настанову та експресивне забарвлення. Загалом, виділяють три типи персонажного мовлення – *пряме, непряме* та *невласне-пряме.* Для прямого мовлення характерна репрезентація автентичного, фактично вимовленого мовлення персонажа. При непрямому мовленні персонажні думки або висловлення оформляються. Внутрішній світ персонажа, його переживання та емоції показує невласне-пряме мовлення.

У сучасному англомовному воєнному романі «The Yellow Birds» Кевіна Пауерса персонажний дискурс переважно виявляється саме у прямому мовленні. Сутнісною ознакою прямого мовлення є точне передавання вимовленого вголос або подумки висловлення персонажа зі збереженням його емоційних та експресивних рис, оформлених лексично, інтонаційно, граматично. Функціонування прямого мовлення, як пише Бехта І.А. «виникає і розвивається завдяки властивому цьому способові мовлення наближенню до усного мовлення й вираженої персональності висловлення, що створює для письменника можливості мовленнєвої типізації та індивідуалізації персонажів» [6].

Уривок з твору Пауерса, що наведений нижче, демонструє один з численних діалогів між персонажами. Тут присутнє максиальне наближення до усного мовлення, саме завдяки простим синтаксичним структурам, а також використанню скорочень (*y´all, gonna* і т.д.):

She released me from her embrace and said excitedly, «I'm just so proud of you guys. Daniel's told me so much about you. I feel like I know you already.»

«Yes, ma'am. Me too.»

«So y'all are getting to be good friends?»

I looked over at Murph and he gave me an apologetic shrug. «Yes, ma'am,» I said. «We room together and everything.»

«Well, I want you to know if y'all need anything, I'm gonna take care of you. Y'all will get more care packages than anyone.»

«That's really kind of you, Mrs. Murphy.»

Невласне-пряме мовлення також присутнє у даному художньому тексті. Наприклад, внутрішні роздуми персонажа, його емоційний стан та аналіз власних почуттів «тоді» і «зараз» відмінно передає наступний уривок:

I was not surprised by the cruelty of my ambivalence then. Nothing seemed more natural than someone getting killed. And now, as I reflect on how I felt and behaved as a boy of twenty-one from my position of safety in a warm cabin above a clear stream in the Blue Ridge, I can only tell myself that it was necessary. I needed to continue. And to continue, I had to see the world with clear eyes, to focus on the essential. We only pay attention to rare things, and death was not rare. Rare was the bullet with your name on it, the IED buried just for you. Those were the things we watched for.

Отже, художній текст, як комунікативна система мовленнєвих одиниць, є об'єктом багатьох лінгвістичних досліджень. Структурою художнього тексту – єдність таких стилістичних центрів як автор та персонаж, між ними присутня одностороння залежність. Дискурсна зона персонажа підпорядковується зоні наратора. Визначають три типи репродукції персонажного мовлення: пряме, непряме та невласне-пряме. У сучасному англомовному воєнному романі «The Yellow Birds» Кевіна Пауерса присутні, у своїй переважній більшості, пряме та невласне-пряме мовлення.

Список використаних джерел:

1. Dijk T.A. van. Cognitive Processing in Literature Discourse / T.A. van Dijk // Poetics Today. – 1979. – Vol. 1, № 1-2. – P. 143–159.

2. Powers, Kevin. «The Yellow Birds», 2012. – P. 3–14.

3. Бехта І.А. Авторське експериментаторство в англомовній прозі XX століття. – Львів: ПАІС, 2013. – 268 с.

4. Бехта І.А. Дискурсна зона персонажа у фактурі художнього тексту / І.А. Бехта // Наукові записки [Національного університету «Острозька академія»]. Сер.: Філологічна. – 2012. – Вип. 29. – С. 248–250.

5. Бехта І.А. Оповідний дискурс текстової епохи англійськомовного модернізму / Іван Бехта // Людина. Комп'ютер. Комунікація : збірник наукових праць. – Львів: Видавництво Львівської політехніки, 2017. – С. 140–143. – (8. Дискурсологія).

6. Бехта І.А. Пряме мовлення у наративній структурі постмодерністського художнього тексту / І.А. Бехта // Нова філологія. – 2011. – № 44. – С. 14–20.

7. Кауза І.Б. Складники персонажного дискурсу у наративному текстопросторі / І.Б. Кауза // Науковий вісник ХДУ. Серія: Перекладознавство та міжкультурна комунікація. – 2016. – Вип. 4 – С. 73–76.

8. Скляренко О.Б. Авторське та персонажне мовлення як одна із структурно-композиційних домінант оповідань І. Бахман (На матеріалі збірки «Das dreißigste Jahr») / О.Б. Скляренко // Культура народов Причерноморья. – 2007. – № 110, Т. 2. – С. 176–178.

9. Фролова І.Є., Омецинська О.В. Специфіка художнього дискурсу та його аспектів / І.Є. Фролова, О.В. Омецинська // Вісник Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна. Серія: Іноземна філологія. Методика викладання іноземних мов. – 2018. – Вип. 87. – С. 52–61.

Гнатів М.А.
студентка,
Науковий керівник: **Бехта І.А.**
доктор філологічних наук, професор,
Національний університет «Львівська політехніка»

ПОНЯТТЯ ПРО ДИСКУРСНІ ЗОНИ ТЕКСТОВОГО КОМУНІКУВАННЯ – ДИСКУРСНА ЗОНА НАРАТОРА І ДИСКУРСНА ЗОНА ПЕРСОНАЖА

У цьому дослідженні ми розглянемо два поняття у дискурсній зоні текстового комунікування, а саме – дискурсну зону наратора та дискурсну зону персонажа.

Сучасні лінгвістичні розвідки приділяють значну увагу художньому дискурсу та художньому тексту, а множинність підходів та розмаїття інтерпретацій у сучасному мовознавстві дозволяють розглядати їх з різних точок зору. Більше того, лінгвістика постійно розширює свої межі у вивченні художнього тексту.

Любомир Долежел, чеський структураліст, вважає, що кожен оповідний текст складається з множини дискурсів і їхні «відношення, контрасти і гармоніїї складають базис вербальної структури оповідного жанру» [1]. За Долежелем, є дві дискурсні зони текстового комуні кування – *дискурс наратора* та *дискурс персонажа*. Їх також називають базовими формами наративного (оповідного) дискурсу. Відношення між